

STEFAN WITOLD ALEXANDROWICZ¹, KAZIMIERZ SŁUPCZYŃSKI¹

POZIOM ESTERIOWY W PSTRYM PIASKOWCU MONOKLINY PRZEDSUDECKIEJ²

Estheria Zone in the Bunter of the Fore Sudetic Monocline

Na obszarze rozciągającym się między Rawiczem i Ostrowem Wielkopolskim, a także w zachodniej części monokliny przedsudeckiej, osady dolnego i środkowego pstręgo piaskowca osiągają około 500 m miąższości. W podłożu ich występują anhydryty i czerwone ily cechsztynu, a ściśle określenie granicy między permem i triasem jest w wielu profilach bardzo utrudnione. Granicę tę przyjmuje się umownie w stropie czerwonych iłków zawierających dość liczne małe skupienia anhydrytów. Wspomniane ily leżą zwykle na zwartym kompleksie cechsztyńskich anhydrytów i osiągają około 20 m miąższości. Profil osadów pstręgo piaskowca obejmuje na omawianym obszarze następujące warstwy:

1. (40—70 m). Ily i łupki ilaste czerwone i zielonawoszare z nielicznymi wkładkami mułowców obfitujących w muskowitz.

2. (15—25 m). Czerwone i zielone łupki ilaste, niekiedy piaszczyste, z muskowitzem, zawierające liczne małe skorupki esterii.

3. (110—160 m). Łupki ilaste czerwone i zielonawoszare, pstre, z dość licznymi cienkimi wkładkami mułowców i z pojedynczymi warstewkami drobnoziarnistych piaskowców barwy czerwonej lub białawoszarej.

4. (70—90 m). Łupki ilaste i mułowce czerwone, rzadziej szare lub zielonkawe, z wkładkami piaskowców słabo spojonych, czasem wapnistych.

5. (50—79 m). Piaskowce drobno- i średnioziarniste, białe lub czerwone, z wkładkami mułowców zawierających nagromadzenia muskowitzu.

6. (35—55 m). Piaskowce czerwone i szare z licznymi wkładkami mułowców oraz łupków i łupków piaszczystych czerwonych i szarobrunatnych.

7. (10—25 m). Wapienie szare z wkładkami piaskowców i łupków ilastych.

8. (50—95 m). Piaskowce drobnoziarniste szare i białawoszare, niekiedy dolomityczne, z wkładkami mułowców muskowitzowych oraz ilastych łupków.

W przedstawionym profilu warstwy 1—4 reprezentują dolny pstry piaskowiec, a warstwy 5—8 — środkowy pstry piaskowiec. Wyższą pozycję stratygraficzną zajmują ilasto-dolomityczne i chemiczne osady retu.

W warstwie 2, w wielu opracowanych profilach wiertniczych znaleziono liczne, dość dobrze zachowane esterie. Wielkość ich skorupiek (osró-

¹ Kraków, al. Mickiewicza 30, Akademia Górniczo-Hutnicza.

² Streszczenie referatu wygłoszonego na zebraniu Krakowskiego Oddziału Pol. Tow. Geol. dnia 12 kwietnia 1969 r.

dek lub odcisków), kształt i charakterystyczne urzeźbienie wskazują, że mamy tu do czynienia z gatunkiem *Asmussia germari* (Beyrich). Okazy pochodzące z monokliny przedsudeckiej odpowiadają dokładnie formom opisywanym przez geologów niemieckich z dolnego pstręgo piaskowca północnej Turynгии. Takie same okazy stwierdzone zostały przez autorów w kilku profilach wiertniczych na Pomorzu Zachodnim. Wyniki dotychczasowych badań wskazują, że *Asmussia germari* (Beyrich) ma zasięg stratygraficzny ograniczony do dolnego pstręgo piaskowca, co by kwalifikowało wymieniony gatunek jako wartościową skamieniałość przewodnią. Jest prawdopodobne, że w szeregu prac geologicznych okazy tego gatunku określane były jako *Estheria alberti* Voltz, lub *Euestheria alberti* (Jones). Liczne występowanie *Asmussia germari* (Beyrich) w określonej warstwie dolnego pstręgo piaskowca monokliny przedsudeckiej, a także Pomorza Zachodniego pozwala zastosować tę esterię do regionalnej korelacji biostratygraficznej, na podstawie której można rozpoznać charakterystyczny poziom łupków ilastych, położony kilkadziesiąt metrów ponad dolną granicą triasu.

Poziom z *Asmussia germari* (Beyrich) występuje przypuszczalnie również w pstrym piaskowcu północnej Turynгии. Ułatwia on porównanie profili polskiego i niemieckiego dolnego triasu i określenie charakterystycznych zmian facjalnych. W wyniku przeprowadzonej korelacji stratygraficznej „łupki brękcjowate” (Bröckelschiefer), wydzielane w Niemczech, odpowiadają czerwonym ilom z anhydrytami, seria piaskowcowo-łupkowa i dolna seria łupkowa — warstwom 1—3, a seria z wapieniami oolitowymi (*Rogensteinzone*) i górna seria łupkowa — warstwie 4. Granica między dolnym a środkowym pstrym piaskowcem w obu regionach zaznaczona jest wyraźnie pojawieniem się osadów piaszczystych. Seria Volpriehausen wraz z piaskowcem gerwiliowym z Turynгии może odpowiadać warstwie 5, seria Dětfurth — warstwom 6 i 7, a seria: Hardegsen i Solling (wraz z piaskowcem chiroteriowym) — warstwie 8.

Akademia Górniczo-Hutnicza

Instytut Geologii Regionalnej i Złóż Węgla

Instytut Geofizyki Stosowanej i Poszukiwań Naftowych

Kraków